

Tomasz Waław Jabłeki

Towarzystwo Miłowników Ziemi Choszczeńskiej oraz inne stowarzyszenia społeczno-kulturalne w Choszcznie

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny 2/7, 207-218

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

NADWARCIAŃSKI ROCZNIK
HISTORYCZNO-ARCHIWALNY
NR 7/2

Tomasz Waclaw Jablecki
Choszczno

„Oby marzenia stały się faktem dokonanym”

**Towarzystwo Miłośników Ziemi Choszczeńskiej
oraz inne stowarzyszenia społeczno-kulturalne
w Choszcznie***

Rok 1945 rozpoczął historię powojennego Choszczna. Według wielu historyków było ono najbardziej zniszczonym miastem Pomorza Zachodniego. W zasadzie w Choszcznie niewiele pozostało budynków w stanie nadającym się do zamieszkania bez wykonania gruntownego remontu. Miasto było zniszczone i wyludnione. W literaturze naukowej podawane są różne dane dotyczące stopnia zniszczeń, wahają się one w granicach 85-95 % zniszczeń.

Stopniowo, choć bardzo wolno, zostało odbudowywane. W grudniu 1945 roku mieszkało w Choszcznie 1507 osób. Najliczniejszą grupę zawodową stanowili kolejarze. W rok później mieszkało tu 3643 osób, a w 1949 ponad 5000. W latach 1950-1973 ludność Choszczna wzrosła dwukrotnie, przekraczając liczbę 10 tys. osób.

Mieszkańcy Choszczna stanowili mozaikę ludnościową, składającą się z grup ludzi różniących się pochodzeniem regionalnym, tradycjami kulturowymi, obyczajowością, poglądami politycznymi.

Najwięcej osób zamieszkujących w Choszcznie w pierwszym okresie powojennym stanowili osadnicy z woj. poznańskiego. Drugą pod względem liczebności grupę stanowili osadnicy z województw central-

* Niniejszy komunikat został opracowany na podstawie dokumentacji TMZCh oraz pracy Heleny Król *Kronika TMZCh za lata 1963-1988*, maszynopis pracy znajduje się w zbiorach Biblioteki Publicznej im. Marii Dąbrowskiej w Choszcznie.

nych; łódzkiego, warszawskiego, kieleckiego, lubelskiego, bydgoskiego, rzeszowskiego. Liczną grupę w zasiedleniu Choszczna i okolic stanowili repatrianci z terenów wschodnich, zaanektowanych w 1939 roku przez Związek Radziecki. Byli to osadnicy z Wileńszczyzny, Lwowa, a ponadto z Syberii i Kazachstanu. Miało też miejsce osadnictwo wojskowe. Osobną, ale nieliczną grupę stanowili repatrianci i reemigranci z krajów Europy Zachodniej, w tym byli żołnierze armii gen. Władysława Andersa. Była też grupa Niemców, którzy mieszkali na Ziemi Choszczeńskiej do 1947 roku (akcje repatriacji Niemców były zorganizowane w 1946 i 1947 roku). Nieliczną grupę osadników stanowiły osoby przesiedlone w ramach akcji „Wisła”.

Przez wiele lat funkcjonowało przekonanie o tymczasowości Ziemi Zachodnich. Rodziło to niepewność, stopniowo jednak rodziła się więź lokalna. Z biegiem lat integrowało się lokalne społeczeństwo, proces scalania stał się faktem. Dziś mieszkańcy miasta stwierdzają z satysfakcją, że „Choszczno to moje miasto”, „Choszczno, to moja mała Ojczyzna”, „Jestem rodem z Choszczna”. Wyrastają kolejne pokolenia urodzone w Choszcznie, które z dystansem przyjmują problemy przeszłości, patrząc z większym optymizmem na przyszłość.

W tym wieloletnim, niekiedy trudnym i złożonym procesie integracji społecznej, poważną funkcję spełniła wielokierunkowa działalność w zakresie upowszechniania oświaty i kultury, która była realizowana przez wiele organizacji, towarzystw, instytucji, szkół, bibliotek. Działania te, z różną intensywnością, realizowane były od 1945 roku. Początkowo działalność ta była skromna, dotyczyła przede wszystkim oświaty. Dotkliwie odczuwalny był brak kadry. Jeszcze w latach pięćdziesiątych organizowano kursy dla analfabetów.

W omawianym okresie zrealizowano wiele przedsięwzięć w tzw. czynie społecznym. Z perspektywy obecnej rzeczywistości wydaje się niewiarygodnym, że społecznie można było wybudować tak dużo i w tak krótkim czasie. Wyróżniającym się przykładem tej aktywności było wybudowanie Amfiteatru Miejskiego, gdzie przez ponad 10 lat odbyło się kilkadziesiąt różnorodnych imprez. Należy przypomnieć, że Choszczno w latach 1945-1975 było siedzibą powiatu. Był to drugi co do wielkości, pod względem zajmowanego obszaru, powiat w woj. szczecińskim, jednocześnie jeden z większych w Polsce. Choszczno, stanowiło wówczas centrum życia społeczno-politycznego, administracyjnego, gospodarczego i kulturalnego regionu, zwanego Ziemią Choszczeńską.

9 czerwca 1963 roku odbył się w Choszcznie I Sejmik Kultury, którego głównym zamierzeniem było powołanie do życia Towarzystwa

Miłośników Ziemi Choszczeńskiej. Powstała wtedy 36-osobowa Rada Towarzystwa. W skład dziewięcioosobowego prezydium Rady weszli: Józef Turkot, Waclaw Bobnis, Wanda Gizelewska, Czesław Smaga, Wiesław Rakowski, Jan Gromadzki, Marian Pieczyński, Aleksander Kozak i Franciszek Łabuń, zaś funkcję prezesa sprawował Stanisław Słoboda.

TMZCh było wówczas pierwszym w województwie szczecińskim towarzystwem regionalnym. Miało ono zasięg powiatowy i jego działalność w stosunkowo krótkim okresie dała wymierne efekty. Pierwszym dokonaniem było powołanie rejonowych ośrodków kultury w Breniu, Korytowie, Pomieniu i Bierzwniku, powstało też w powiecie 17 klubokawiarni „Ruch”, co w tamtych czasach naprawdę stanowiło sukces. W 1966 roku, w roku obchodów 1000-lecia Państwa Polskiego Towarzystwo zrzeszało już 656 członków skupionych w 30 kołach. W tychże latach podjęto szereg działań na rzecz estetyzacji miasteczek, wsi i osiedli. Towarzystwo organizowało konkursy o zasięgu powiatowym, m.in. „Wzorowy sołtys – wzorowa wieś”. Widoczne efekty w zakresie rozwoju działalności kulturalnej przynosiły sejmiki chłopskie. Pierwszy odbył się 19 stycznia 1965 roku, drugi w marcu 1967. Również w 1965 r. miała miejsce sesja popularnonaukowa poświęcona przeszłości i przyszłości Ziemi Choszczeńskiej. Autorami referatów byli Ryszard Wołagiewicz – archeolog, Tadeusz Gasztold – historyk, Jan Gromadzki – pierwszy powojenny burmistrz Choszczna i prezes TMZCH – Stanisław Słoboda. Sesja połączona była z kilkoma wystawami ukazującymi dorobek mieszkańców powiatu. W latach 60-tych, obok świetlicy PKP (późniejszy DKK) i rozwiniętej sieci bibliotek oraz klubokawiarni, coraz poważniejszą funkcję spełniał Powiatowy Dom Kultury (wcześniejsza nazwa Dom Społeczny). Odbywały się też w czerwcu, cieszące się dużym zainteresowaniem, „Dni Choszczna”. Panował odmienny od dzisiejszego model kultury, tzw. masowej. Niezwykle aktywne były biblioteki, które pod patronatem TMZCh zorganizowały szereg interesujących imprez, w Choszcznie na przykład wiele konkursów, jak „Pomorze Zachodnie – Twoja Ziemia Ojczysta”. Systematycznie rozszerzała się sieć placówek upowszechniania kultury, które ściśle współpracowały z zakładami pracy, a w szczególności ze szkołami i organizacjami młodzieżowymi. Stałym elementem tej działalności stały się spotkania z pionierami ziemi choszczeńskiej. W roku 1967 Biblioteka Powiatowa utrwaliła ich wspomnienia na taśmach magnetofonowych. W latach 70-tych najwięcej spotkań zorganizował Dom Kultury Kolejarza, imprezy pod nazwą „Spotkania pokoleń kolejarских” zyskały rozgłos ogólnopolski. Kilkakrotnie pisano o nich w tygodniku ZGZZK „Sygnały”.

Od 1970 roku TMZCh przystąpiło do pracy nad przygotowaniem monografii powiatu choszczeńskiego, a wydano ją w 1976 roku

jako pracę zbiorową 17 autorów, pod redakcją dr Stanisława Laska. Książka cieszyła się zainteresowaniem mieszkańców naszego regionu i pomimo pewnych niedociągnięć nadal stanowi podstawowe źródło wiedzy o ziemi choszczeńskiej. Od ponad 20 lat „Ziemia Choszczeńska. Przeszłość i teraźniejszość” jest jedyną monografią naszego regionu opublikowaną w języku polskim. Autorami poszczególnych rozdziałów byli: Ryszard Wołągiewicz, Edward Rymar, Lucyna Turek-Kwiatkowska, Tadeusz Gasztold, Teresa Błonko, Anna Nowak, Kazimierz Wasiak, Tadeusz Madej, Jolanta Zieziula, Zdzisław Chmielewski, Stanisław Lasek, Florian Ratajczak, Józef Nondzysiak, Elżbieta Dąbrowska, Bolesław Szargut, Stefan Kownas, Czesław Piskorski. Aneksy pracy stanowią wspomnienia Jana Gromadzkiego i Weroniki Frańczak, działaczy społeczno-kulturalnych związanych z Choszczem od 1945 r.

Ważną cezurą w działalności TMZCh był rok 1975. Zniesiono powiaty, zwiększono ilość województw. Choszczno zostało zdegradowane, stało się jedną z gmin woj. gorzowskiego. Ograniczeniu uległa współpraca instytucji choszczeńskich ze szczecińskimi. Ostatnią ważną imprezą na forum woj. szczecińskiego była „Panorama Powiatu Choszczno”, która miała miejsce w lutym 1975 roku w Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie.

W wyniku reformy administracyjnej kraju Urząd Wojewódzki w Gorzowie stał się głównym dysponentem środków finansowych, w tym przeznaczonych na rzecz rozwoju kultury i sztuki. Według oficjalnych statystyk podział środków finansowych był niekorzystny dla Choszczna, szczególnie w latach 1976-1979. Sytuacja zmieniła się korzystnie w latach 80., czego skutkiem było ożywienie życia kulturalnego w Choszcznie. Wszyscy doskonale pamiętają ten okres. Były to obchody 700-lecia nadania praw miejskich Choszczna, utrzymane na wysokim poziomie organizacyjnym i artystycznym, zawierające ofertę atrakcyjną dla wszystkich grup wiekowych: od przedszkolaka do seniora. Wiele z tych imprez miało charakter plenerowy, szereg odbyło się w amfiteatrze, wiele z nich wspomagało reaktywowane w styczniu 1984 r. TMZCh, dla którego lata 80-te to „złoty okres” przynoszący wymierne efekty, jak chociażby fakt uzyskania w 1988 r. II nagrody w ogólnopolskim konkursie „Blżej regionu – blżej kraju”. Towarzystwo stopniowo rozszerzało działalność, powiększało się grono jego sojuszników, coraz większą życzliwość okazywali „Gorzowiacy”. W omawianym okresie wspierali choszczeńskich pasjonatów: Edward Korban, ówczesny dyrektor Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp oraz jego współpracownicy: Leszek Bończuk, Ryszard Wachuda, Władysław Chrostowski. Swój wkład mają również ów-

cześni instruktorzy z WDK: Jan Markuszewski i Ewa Rutkowska. Pozytywny klimat współtworzyli także działacze polityczni: Florian Ratajczak i jego współpracownicy: Waldemar Sokół i Mirosław Sopalak. Szczególne podziękowania należą się Annie Makowskiej-Cieleń (członek Krajowej Rady Regionalnych Towarzystw Kultury). Działalność dzieci i młodzieży szkolnej promował Wojewódzki Ośrodek Metodyczny, którym kierowali dr Piotr Franków i mgr Jerzy Kaliszan. Choć w ograniczonym zakresie kontynuowana była współpraca z naukowcami szczecińskimi, Choszczno odwiedzali m.in.: dr Kazimierz Kozłowski, dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie, inicjator pisania prac (między innymi magisterskich) o przeszłości i teraźniejszości Ziemi Choszczeńskiej, ks. Infułat Roman Kostynowicz, diecezjalny konserwator zabytków, dr Ryszard Wołagiewicz, archeolog, dr Edward Rymar, historyk Pomorza Zachodniego, dr Tadeusz Białecki, historyk, redaktor naczelny „Przeglądu Zachodniopomorskiego”, Stanisław Krzywicki dyrektor Książnicy Pomorskiej. Systematycznie Choszczno odwiedzał przedwojenny oficer Wojska Polskiego, były więzień ołagiu jenieckiego w Choszcznie i Dobiegniewie, Józef Bohatkiewicz oraz Czesław Piskorski. Wiele artykułów o Choszcznie i dorobku jego mieszkańców napisali dziennikarze gorzowscy, szczecińscy i zielonogórscy, m.in. Irena Adamczuk, Janusz Ampuła, Henryka Bednarska, Jagoda Bokuniewicz, Leszek Bończuk, Zbigniew Borek, Stefan Cieśla, Władysław Ciesielski, Andrzej Cudak, Grażyna Cudak, Jan Delijewski, Dorota Frątczak, Robert Gorbat, Krzysztof Hołyński, Krystyna Kamińska, Bogdan Kunicki, Anna Makowska-Cieleń, Jerzy Nogieć, Zenon Nowopolski, Kazimierz Ligocki, Zenon Łukaszewicz, Ryszard Olejniczak, Renata Ochwat, Stanisław Pawłowicz, Zbigniew Ryndak, Stefan Wachnowski, Jerzy Zysnarski. Najwięcej artykułów (ponad 3 tys.) opublikował Bronisław Słomka. Ich aktywnym kontynuatorem jest Jerzy Jurkowski. Swoją udział mają również dziennikarze choszczeńscy, m.in. Agnieszka i Artur Szubowie („Arsenał Gorzowski”, „Gazeta Lubuska”, „Kurier Szczeciński” oraz jego mutacja gorzowska, „Choszczeński Rocznik Kulturalny >Przekaz<”, „Bliżej”, „Kurier Ziemi Choszczeńskiej”), Andrzej Wiśniewski (korespondent Polskiego Radia i Telewizji w Szczecinie) oraz Aleksander Mazur („Gazeta Lubuska”, „Bliżej”). W latach 90. aktywnością w zakresie regionalnej edukacji historycznej wyróżniali się przede wszystkim bracia Grzegorz Jacek i Bogdan Wojciech Brzustowiczowie, którzy publikowali swoje artykuły w kilkunastu gazetach oraz wydawnictwach naukowych, a na szczególną uwagę zasługuje coraz częściej uwzględniający problematykę Ziemi Choszczeńskiej „Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archivalny” wydawany w Gorzowie.

W latach 80. trzon TMZCh stanowili: Longina Walesiak, Stefan Szemlij, Bohdan Soroko, Tadeusz Drabik oraz Jan Kiela, Marian Pieczyński, Michał Sochacki, Krystyna Wiśniewska-Bugaj, Maria Kaczyńska, Maria Ziółkowska, Danuta Diczekiewicz, Jadwiga Hus, Henryk Strzelecki, Zyfryd Giziński, Zenobia Mila, Jan Kmetyk, Helena Król, Zuzanna Trejgis, Leokadia Sokolowska, Henryk Szymański, Piotr Jarzyna, Tomasz Jablecki i wielu innych. Najaktywniejszymi w TMZCh byli nauczyciele, urzędnicy, pracownicy i działacze placówek kultury. Należy wspomnieć, że ich działania popierały władze polityczne i administracyjne. Niestety po „złotym okresie” nieoczekiwanie nastąpił koniec. W 1989 r. TMZCH zawiesiło działalność, zabrakło organizatora na miarę Longiny Walesiak, nestora powojennej choszczeńskiej kultury, wieloletniego dyrektora Domu Kultury Kolejarza. Ukoronowaniem tego okresu było zdobycie przez mieszkańców Choszczna w ogólnopolskim konkursie tytułu Mistra Gospodarności.

3 kwietnia 1998 roku kolejny raz reaktywowano działalność Towarzystwa. Prezesem został Stefan Szemlij, ponadto w skład zarządu wybrano: Krystynę Wiśniewską-Bugaj, Lucynę Kamińską, Artura Szubę, Tomasza Jableckiego, Sławomira Sadowskiego i Andrzeja Kalińskiego. TMZCh ma wiele ambitnych zamierzeń, między innymi organizowanie konkursów o ziemi choszczeńskiej w szkołach, wspieranie inicjatyw kulturalnych, choćby jak „Przekaz”. Choszczeński Rocznik Kulturalny „Przekaz” ukazuje się od 1996 roku; uwzględniła popularyzację przeszłości i teraźniejszości ziemi choszczeńskiej. Autorami artykułów w zakresie edukacji regionalnej są m.in. Tomasz Waclaw Jablecki i Grzegorz Jacek Brzustowicz. W grudniu 2000 roku ukaże się 5 numer tego odgrywającego coraz większą rolę w edukacji historycznej periodyku. Godnym uwagi jest fakt, że zwiększa się grono współpracowników tego pisma, np. maturzystów zamierzających w przyszłości studiować historię. Inicjatorem i redaktorem naczelnym „Przekazu” jest Artur Szuba (inicjator wielu imprez kulturalnych, m.in. odbywającego się od 1994 roku Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego „Szuflada”). Pod patronatem Towarzystwa powstaje również monografia o Choszcznie. Podjęto także współpracę z przedwojennymi mieszkańcami naszego miasta, którzy zrzeszeni są w Towarzystwie Ojczyźnianym Wünstorf (Niemcy, Dolna Saksonia) oraz z innymi towarzystwami, instytucjami itp. na terenie powiatu, regionu i kraju.

W latach 1991-1998 funkcjonowało stowarzyszenie Niezależna Inicjatywa „Poza Kontrolą”, którego wymiernym efektem było zorganizowanie kilku interesujących imprez artystycznych, a także publika-

cji, m.in. szkicu „Życie kulturalne Choszczna w latach 1975-1989” T. W. Jabłeckiego oraz tomiku poetyckiego „Poligony słowa” Sławomira Gizińskiego. Warto jeszcze wspomnieć, że w Choszczynie funkcjonują różne towarzystwa społeczno-kulturalne, są to m.in.: RTHZCh (Regionalne Towarzystwo Historyczne Ziemi Choszczeńskiej), którym kieruje dr Ryszard Tomczyk, ChTM (Choszczeńskie Towarzystwo Muzyczne), którym kieruje mgr Włodzimierz Kubacki, pod patronatem ChTM odbywa się regionalny festiwal fortepianowy „Gramy na 4 ręce”, którego 7 edycja odbyła się maju 2000 r. Edukacje kulturalną uwzględniają również inne stowarzyszenia działające na terenie Ziemi Choszczeńskiej np. kierowany przez Ewę Jabłońską klub „Kobieta 2000”, który organizuje szereg imprez charytatywnych, prozdrowotnych (o czym pisała wielokrotnie prasa lubuska i szczecińska). Działalność wymienionych stowarzyszeń oraz szkół świadczy o dużym zainteresowaniu naszą kulturą regionalną. Ocena działalności tych towarzystw na dziś stanowi „otwartą kartę”.

Na uwagę zasługuje fakt, aktywnego współuczestnictwa władz samorządowych w popularyzacji historii regionalnej. Partycipowały one w finansowaniu „Przekazu”, „Dziejów zabytków sakralnych” – G. J. Brzustowicza oraz w całkowitym sfinansowaniu wydania książki autorstwa braci Brzustowiczów pt. „W krainie Choszcza. Legendy i podania do dziejów Choszczna”. Ponadto Urząd Miejski systematycznie wydaje staranne edytorsko i barwne wydawnictwa folderowe, zawierające podstawowe informacje o Ziemi Choszczeńskiej a także w roku 2000 opracował stronę internetową. Staraniem Urzędu w 1999 r. zrealizowany został drugi już 25 minutowy film promocyjny, ukazujący najciekawsze miejsca na terenie miasta i gminy Choszczno. Ukończono prace związane z montażem filmu promującego krytą pływalnię „Wodny Raj” w Choszczynie. Trwają prace związane z wydaniem płyty kompaktowej łączącej w sobie treści folderów i filmów w trzech wersjach językowych.

Warto podkreślić pozytywny klimat, który w latach 1991-98 kreował Janusz Dreczka Dyrektor Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., jego rozliczne bezpośrednie kontakty z działaczami towarzystw choszczeńskich są bardzo wysoko oceniane i mile wspomniane. Obecnie zmienia się model kultury, odeszła w przeszłość tzw. kultura masowa. Widoczne jest również zmniejszenie aktywności państwowych i samorządowych placówek upowszechniania kultury. **W naszym środowisku lokalnym coraz większego znaczenia nabierają inicjatywy indywidualne**, np. powstanie w 1998r. galerii autorskiej „Dziupła” Barbary i Waldemara Widła, galerii rzeźby „Przy korycie”, wydaw-

nictwa artystycznego „ASz” promującego młodych twórców, organizacja konkursu ZIEMIA CHOSZCZEŃSKA W OCZACH ARTYSTÓW (od 1999 r.), czy powstanie w 1999 r. miesięcznika powiatowego „Kurier Choszczeński”.

Dużą zasługą w wydobyciu, pokazaniu i udokumentowaniu współczesnego choszczeńskiego regionalizmu odegrała wystawa „Nasi autorzy” (piśmiennictwo – grafika – inicjatywy), którą zorganizowała Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Dąbrowskiej we wrześniu 1999r. (Bardziej szczegółowe informacje o inicjatywach twórców i działaczy kultury z Choszczna zawiera 20-sto stronicowy katalog wystawy).

Pierwszy dział wystawy został zatytułowany „Ocalić od zapomnienia” i prezentował prace trzech autorów: B. W. Brzustowicza, G. J. Brzustowicza i T. W. Jabłeckiego. W drugim „W kręgu literatury pięknej”; ukazano dorobek i próby literackie 37 autorów związanych z Choszcznem (miejscem urodzenia, pracy, nauki lub zamieszkania), m.in. zaprezentowano tomiki poetyckie Artura Szuby, Sławomira Gizińskiego i ks. Sławomira Kokorzyckiego. Prezentowano też w szczególności sposób dorobek Władysława Łazuki, autora siedmiu tomików poezji, jedyne w Choszcznie członka Związku Literatów Polskich oraz Janusza Władysława Szymańskiego, którego powieść „Życie”, (Bitowo 1990, s. 246) w 2000 roku wpisana została do zestawu lektur szkolnych.

Trzeci dział stanowiły wydawnictwa cykliczne: „Przekaz” (1996-1999), „Szufłada” (6 tomików wierszy – plon Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego), kalendarz – informator choszczeński. Czwarty dział stanowiły wydawnictwa prasowe wśród których największe zainteresowanie wzbudził „Głos Choszczeński” – gazeta lokalna o zasięgu powiatowym ukazująca się w latach 1954 – 1956 (ogółem ukazało się 16 numerów gazety).

Zaprezentowano również inne gazety lokalne, w tym: ukazujący się od 1991 r. dwutygodnik, a później miesięcznik „Bliżej”. Ogółem ukazało się 127 numerów tej gazety. W latach 1992-1993 ukazywał się miesięcznik „Kontakt”, a od 1996 r. nieregularnie „Wiadomości Choszczeńskie”, od 1997 miesięcznik „Wiejska Agencja Informacyjna” w Korytowie i od 1999 r. miesięcznik „Kurier Ziemi Choszczeńskiej” (obecnie „Kurier Choszczeński”). W tym ostatnim wiele miejsca zajmuje problematyka regionalna (Trzy stałe rubryki: Kartki z historii powiatu i Choszczeńskie Itinerarium – autor G. J. Brzustowicz, Moja wieś – autor Elżbieta Lipińska oraz Ludzie powiatu – autor T. W. Jabłecki).

Sylwetki najbardziej aktywnych działaczy ruchu społeczno-regionalnego prezentowane są na łamach wymienionego miesięcznika. Pla-

nowana jest prezentacja ponad 100 osób (dotychczas zaprezentowano szesnaście sylwetek). W najbliższych numerach prezentowani będą: ks. prałat Jan Abramski, Antoni Kardas, Ryszard Tomczyk, Wiesław Łoński, Janina Bober, Marta i Zbigniew Tracz, Mariola i Robert Kowalewscy, Piotr Jarzyna, Barbara i Waldemar Widłowie, Ewa Jabłońska, ks. Andrzej Lemieszko, ks. Sławomir Kokorzycki, ks. Ireneusz Starachowski, ks. kanonik Kazimierz Kołwzan, Maria i Tomasz Mińscy.

W choszczeńskich szkołach wydawane są i redagowane przez uczniów gazetki szkolne np.: „Feniks” w Zespole Szkół Zawodowych i „SZOK” (Szkolne Oko Kurierskie) w LO.

Duże zainteresowanie wzbudziły wydawnictwa okolicznościowe zaprezentowane w piątym dziale wystawy pn. materiały różne:

- 50 lat Szkoły Podstawowej Nr 1 im. I Armii Wojska Polskiego w Choszczynie (1945-1995),
- 50 lat Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Krzywoustego w Choszczynie (1946-1996),
- 50 lat Gospodarczego Banku Spółdzielczego w Choszczynie (1946-1996),
- 50 lat Koła Łowieckiego „Szarak” w Korytowie (1946-1996),
- 35 lat Zespołu Szkół Zawodowych im. Noblistów Polskich w Choszczynie (1964-1999),
- 30 lat działalności Zespołu Estradowego DKK „Sygnał” w Choszczynie (1954-1984),
- 30 lat Szkoły Podstawowej Nr 3 im. Leona Kruczkowskiego w Choszczynie (1966-1997),
- 20 lat Klubu Plastyka „Impresja” w Choszczynie (1977-1997),
- 10 lat Państwowej Szkoły Muzycznej I Stopnia im. Ignacego Jana Paderewskiego w Choszczynie (1990-2000).
- Wspomnienia Danuty Kelchowej, siostrzenicy Marii Dąbrowskiej zasłużonej bibliotekarki Ziemi Choszczeńskiej.

Wystawę ozdabiały prace plastyczne młodych artystów choszczeńskich. Aleksandra Jabłońska, absolwentka PSM i LO w Choszczynie zaprezentowała cykl swoich grafik, a Patrycja Czerniawska absolwentka PLSP w Szczecinie swoje prace malarskie. Prezentowano też prace znanych artystów choszczeńskich, laureatów szeregu konkursów regionalnych i ogólnopolskich Jerzego Białacha i Barbary Widła. W tym miejscu warto wspomnieć, że od ponad 20 lat (1977 r.) w naszym mieście funkcjonuje Klub Plastyka IMPRESJA, którym kieruje Edmund Jerzy Pokorniecki, doświadczony nauczyciel plastyki (od 2000 r. na emeryturze).

O dużym zainteresowaniu wystawą świadczy fakt, że zwiedziło ją ponad 2500 osób, co mile zaskoczyło organizatorów. Przewodnikami po wystawie, która eksponowana była na przelomie września 1999 – luty 2000 był Bohdan Soroko, doświadczony polonista o dużych predyspozycjach popularyzatorskich, w latach 1974-2000 kierujący „książnicą choszczeńską”. Corocznie Biblioteka im. M. Dąbrowskiej organizuje wystawę „Choszczno w książkach i suwenirach”.

Ważną funkcję w kształtowaniu świadomości regionalnej odgrywa konkurs „Znaszli ten powiat” przeznaczony dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjów oraz szkół ponadpodstawowych. Jest to świadome nawiązanie do organizowanych już w latach 60. i 70. konkursów międzyszkolnych „Czy znasz powiat choszczeński, jego historię i dzień dzisiejszy”. Konkurs będzie kontynuowany; trzecia edycja odbędzie się w czerwcu 2001 roku.

W ubiegłym roku szkolnym uczniowie Zespołu Szkół w Choszczynie przygotowani przez Grzegorza Jacka Brzustowicza uczestniczyli w konkursie historycznym „Rodzina w wirach historii” zorganizowanym przez fundację S. Batorego i Ośrodek Karta. Dariusz Gurtowski za pracę indywidualną przedstawiającą dzieje swojej rodziny uzyskał II wyróżnienie, a wyróżnienie specjalne uzyskała Katarzyna Łopatto za pracę „Tak radośnie i tak gorzko”.

Kolejną ważną formą integracji społeczeństwa spełniają imprezy sportowe i turystyczne, w tym organizowane corocznie od 1969 roku Ogólnopolskie Kryterium Uliczne – Memorial im. Zygmunta Weissa, wielce zasłużonego redaktora Przeglądu Sportowego, byłego więźnia Oflagu IIB Arnswalde, (4 czerwca 2000 odbyło się po raz 26). Po raz 10-ty odbył się Memorial Szachowy im. Aleksandra Kubaszewskiego (byłego wieloletniego nauczyciela chemii w miejscowym LO). Popularyzacją czynnego wypoczynku połączonego z poznawaniem walorów ziemi choszczeńskiej zajmują się m.in. Klub Turystki Rowerowej „Voyager” i Oddział PTTK.

* * *

Pomimo licznych uwarunkowań negatywnych, w tym poważnego niedoboru środków finansowych na rzecz kultury rodzą się nowe inicjatywy. Rozważana jest organizacja plebiscytów: „Choszcznianin XX wieku”, „Choszcznianin 55-lecia”, „Choszcznianin roku”. Ksiądz proboszcz Andrzej Lemieszko planuje organizację recitali organowych w nowo powstającym kościele i wydawanie buletynu parafialnego. Grzegorz Jurkiewicz, absolwent muzykologii kościelnej ATK w Warszawie zamierza od września 2000 r. zorganizować młodzieżowy chór parafialny. Cenne są inicjatywy szkół, np. w Szkole Podstawowej Nr 3 im. Leona Kruczy-

kowskiego od 1993 r. bardzo aktywny jest pracujący pod kierunkiem Jadwigi Skorba-Frańczak Klub Młodego Europejczyka, którego członkowie otrzymali wiele wyróżnień na konkursach międzynarodowych w dziale literackim i plastycznym. W Zespole Szkół i w Zespole Szkół Zawodowych im. Noblistów Polskich organizowane są corocznie imprezy wewnątrzklasowe i ogólnoszkolne związane tematycznie z wejściem Polski do Unii Europejskiej.

Jak wcześniej wspomniano w minionych latach zauważalny jest wzrost zainteresowania historią regionu. Stopniowo – choć wolno – następują korzystne zmiany jakościowe. Tematyka edukacji regionalnej zaczyna wzbudzać zainteresowanie coraz większej grupy osób. Coraz częściej postuluje się konieczność dokumentowania działalności różnych sfer społecznych. Studenci z Choszczna coraz częściej piszą na ten temat prace licencjackie, magisterskie i doktorskie.

Istnieje potrzeba współpracy pomiędzy towarzystwami funkcjonującymi w Choszcznie, na terenie powiatu i gmin ościennych (Dobiegniew, Dolice, Suchań, Ińsko, Kalisz Pomorski, Barlinek). Wymiana doświadczeń może dać wymierne efekty merytoryczne. Warto w tym miejscu wspomnieć, że w Reczu organizowany jest corocznie w lipcu festyn historyczny „Na kupieckim szlaku”, szereg ciekawych inicjatyw wykazuje Antoni Kardas i Piotr Jarzyna z Drawna, Adam Deneka i Ryszard Tomczyk (od 2000 roku przewodniczący Kolegium Wójtów i Burmistrzów Regionów Pojezierza Choszczeńsko-Myśliborskiego) z Bierzwina, Zbigniew Ligus i Wiesław Łoński z Recza, Janina Bober i Jan Zadłużny z Pelczyc, ks. Sławomir Kokorzycki z Korytowa.

Obecnie z inicjatywy Jana Kieli – burmistrza Choszczna, autor niniejszego komunikatu opracowuje m.in.: „Zasłużeni dla Choszczna” (1500 krótkich biogramów), „Patroni Choszczeńskich Ulic” (70 haseł), „Słownik Choszczeński” (historia, nauka, życie społeczno kulturalne, elementy gospodarki i wiedzy o środowisku), opracowanie będzie zawierać ponad 2000 tys. haseł w układzie alfabetycznym).

Nakładem Biblioteki Miejskiej ukaże się długo oczekiwana „Bibliografia Piśmiennictwa o Choszcznie”, którą opracowała mgr Anna Lewicka, publikacja ta może być niezwykle przydatna uczniom, studentom, nauczycielom i wszystkim innym osobom zainteresowanym regionalizmem. W trakcie opracowania jest też kolejna edycja „Choszczeńskiego Kalendarza”.

Aktualnie najwięcej informacji, z dziedziny szeroko rozumianego regionalizmu, można uzyskać w internetowym serwisie powiatowym (www.choszczno.net), który prócz aktualnych informacji z Ziemi Chosz-

czeńskiej, zawiera stale uzupełniane archiwum z zakresu historii i kultury oraz różnych dziedzin życia społecznego.

Rada Miejska w Choszcznie zamierza nazwać nowe ulice nazwiskami osób zasłużonych dla miasta i gminy. Autor niniejszego szkicu do najbardziej zasłużonych zalicza: Jana Gromadzkiego (pierwszego Burmistrza Choszczna), Piotra Leszczewicza (lekarza), Eugeniusza Kordowskiego (lekarza), Weronikę Franczak (nauczycielkę), Ryszarda Wołągiewicza (archeologa), Zygmunta Weissa (dziennikarza sportowego), Bogdana Baczyńskiego (działacza ruchu sportowego), Stanisława Kubiaka (instruktora zespołów muzycznych), Franza Buscha (niemieckiego lekarza, który bezinteresownie leczył Polaków), Józefa Lewickiego (Burmistrza Choszczna), Aleksandra Markowskiego (kapelmistrza orkiestry dętej OSP), Henryka Kalinowskiego (sportowca POGONI Szczecin), Wincentego Jakuszczonka (pioniera Choszczna), Henryka Rolińskiego (wieloletniego Przewodniczącego Prezydium Miejskiej Rady Narodowej), Waclawa Jabłeckiego (pierwszego kierownika USC, pierwszego łowczego powiatowego, współorganizatora utworzenia kilku instytucji, m.in.: PSS, LO, Banku Spółdzielczego, Sądu Powiatowego).

Kolejnym etapem na drodze upowszechniania szeroko rozumianych wartości kulturalnych stal się powołany w październiku 1999 roku punkt wykładowy Uniwersytetu Szczecińskiego, którym kieruje prof.dr hab. Edward Urbańczyk. Od 2000r. istnieje również Fundacja na rzecz Utworzenia Wyższej Szkoły Zawodowej w Choszcznie. Pierwsza w Choszcznie uczelnia wyższa z pewnością może spełnić wiele kulturotwórczych funkcji.

Starosta choszczeński, Tadeusz Puczyński, planuje uruchomić radio powiatowe, gromadzone są środki finansowe i przygotowywana niezbędna dokumentacja.

Regionaliści z Choszczna działają w przeświadczeniu, że „nie można stworzyć nowoczesności za cenę burzenia tradycji”, że „Kultura jest kultem wartości”, że „Kultura jest spoiwem narodu”. Praktycznie staramy się realizować zapisane w statucie Regionalnego Towarzystwa Ziemi Choszczeńskiej założenie programowe: „Cokolwiek przeszłości powiatu, czyli naszej małej ojczyzny się tyczy, zgromadzić, i od niepamięci zachować, szczególnie zaś przywiązanie do niego w jego mieszkańcach ożywiać, utrzymywać, rozszerzać”.

Niniejszy komunikat zawiera tylko wybrane, z konieczności przedstawione hasłowo zagadnienia z doświadczeń regionalistów z Choszczna.